A°. 1843. N°. 216.

ARNHEMSCHE COURANT

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is *f* 5 in de drie maanden.

WOENSDAG 1 NOVEMBER.

De prijs der Advertentiën is, van *een* tot vijf regels *f* 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Buitenlandsche berigten.

ITALIE.

Rome, 25 oct. Ik kan u melden, dat de staatkundige beweging in Bologna nu zoo goed als onderdrukt en voorbij is. Het vuur zal echter onder de asch blijven voortglimmen, om bij de eerste windvlaag weder in laaije vlammen uit te breken. De regering heeft goedgevonden, vooreerst het belastingstelsel der stad Bologna, de naaste oorzaak des opstands, niet te veranderen, en de wachthuizen, welke op de ringmuren onlangs tegen den smokkelhandel gebouwd waren, niet weg te ruimen. Veeleer duren de troepenwervingen voort. (*D. A. Z.*)

DUITSCHLAND.

Dresden, 20 oct. Een roof van even zonderlingen als vermetelen aard werd dezer dagen in de nabijheid der stad begaan. De dochter van den domeinpachter P... werd op den trap van haar vaderlijk huis door eenen man overvallen, ter aarde geworpen, en met ééne snede van haar hoofdhaar beroofd. De politie, even als de vader van het meisje, heeft op de ontdekking des daders van dezen zonderlingen diefstal eene belooning van 200 rthler gesteld.. (*Pr. Allg. Zeit.*)

PRUISSEN.

Berlijn, 23 oct. Ten opzigte der voorvallen binnen en in den omtrek van Bologna, en de wijze waarop dezelve door de Oostenrijksche regering beschouwd worden, drukt zich een hooggeplaatst diplomaat in eenen brief, die hier gisteren ontvangen is, volgenderwijs uit: »De Oostenrijksche regering is het moede, in de naburige kleinere staten, en vooral ook in de pausselijke legatiën, steeds weder onlusten te zien opkomen en dat de openbare orde verstoord wordt, weshalve zij besloten heeft, doortastende maatregelen, door middel van een daarheen te zenden legerkorps, te treffen. Men verneemt, dat een generaal, van wien men weet dat hij niet gewoon is bij zulke dingen te schertsen, het bevel over deze troepen krijgen zal. (*Frankf. J.*)

ENGELAND.

Londen, 28 oct. Te Dublin wint het gerucht veld, dat de regering besloten heeft de geregtelijke vervolging van *O'Connell* en anderen te staken, in zoo ver althans als die gegrond zijn op de rapporten van den officiëlen snelschrijver *Hughes*, die zich aan grove vergissingen heeft schuldig gemaakt, onder anderen door personen als deelnemers aan de volksvergaderingen te noemen, welke daarbij niet tegenwoordig geweest zijn.

— Van de Kaap de Goede Hoop zijn brieven tot 18 augustus ontvangen, volgens welke vele boeren in Port-Natal nog steeds bleven weigeren zich aan de gemaakte bepalingen te onderwerpen, en zelfs spraken van Pietermauritzburg tot het uiterste te willen verdedigen. Dien ten gevolge zou eene veel sterkere krijgsmagt, dan tot hiertoe, onder de bevelen van den majoor *Smith* gesteld worden.

FRANKRIJK.

Parijs, 28 oct. De heer *Thiers* is te Parijs teruggekomen; zijn gezondheidstoestand boezemt groote bezorgdheid in. Hij heeft het voornemen te kennen gegeven, niemand te ontvangen voor de opening der Kamers. Heden is de oude president van 1 maart bij den koning in particuliere audiëntie ontvangen.

Parijs, 28 oct. De beide volgende telegraaf-berigten zijn gisteren avond medegedeeld geworden:

»*Perpignan*, 26 oct. Daar de batterijen der stad op Gracia geschoten en verscheiden personen gedood hebben (*ont lancé des projectiles qui ont tué plusieurs personnes*) heeft de kapitein-generaal in den loop van gisteren een duizendtal kanonkogels en houwitsergranaten naar al de punten doen lossen, welke de opstandelingen bezet houden. De wanorde is in Barcelona algemeen; de junta blijft voortgaan, de magazijnen der inwoners, waarin lakens, koper en levensmiddelen vervat zijn, te doen openen en plunderen.

»Te Valencia heerschte den 22sten rust. Den 23sten heeft de junta te Barcelona zich van 60,000 franken, die aan de geneeskundige school behoorden, meester gemaakt; voorts aan koper voor eene waarde van 150,000 franken; zij heeft voor meer dan 250,000 franken aan laken weggenomen uit de magazijnen, welke men opengebroken heeft; de winkels van eetwaren zijn geplunderd geworden.

»*Massanet*, van de opper-junta, en zekere heer *Aymar*, van de junta van wapening, hebben geschil gehad; de eerste heeft met eene flesch een slag aan het hoofd ontvangen, zoodanig dat zijn leven in gevaar is. De wanorde neemt toe, en men vreest te Barcelona voor de grootste ongelukken.

»Heden morgen heeft men te Figueyras het vuur van Girona gehoord."

Perpignan, 27 oct. *Prim* heeft eergisteren het vuur tegen Girona begonnen; hij heeft de voorstad Pedrès bemagtigd. Gisteren is het vuur voortgezet; *Martell* is gisteren, met 250 man, uit het fort van Figueyras getrokken."

— In Algerië is de winter-veldtogt tegen de Arabieren aan den kant van Miliaanah begonnen. *Abd-el-Kader*, die zich sedert eenigen tijd niet vertoond had, is eensklaps bij Mascara weder verschenen. Generaal *Lamoricière* heeft hem willen opligten, maar hij moet gewaarschuwd geworden zijn en heeft, juist van pas, zijne standplaats veranderd.

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, 29 oct. Z. M. de koning heeft op het adres der Staten-Generaal het volgende geantwoord:

Edel Mogende Heeren!

Met genoegen verneem ik hetgeen in dit adres tot antwoord strekt op de onderscheidene punten, welke ik gemeend heb, bij de opening der tegenwoordige zitting van de Staten-Generaal, te moeten aanroeren.

U Edel Mogenden kunnen zich verzekerd houden, dat ik alle belangen des lands met een naauwlettend oog blijf gadeslaan, en zij kunnen er zich met vertrouwen op verlaten, dat ik, op zijnen tijd, niets zal verzuimen, wat mijne overtuiging mij zal aanwijzen als geschikt en noodzakelijk, om tot wezenlijke verbetering van onze inwendigen toestand bij te dragen.

— Z. M. heeft eene andere organisatie van het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt vastgesteld, ten gevolge waarvan dat personeel eene vermindering moet ondergaan; hebbende Zijne Majesteit, uit aanmerking daarvan, alsnu, bij gunstige uitzondering op het bepaalde bij besluit van den 26sten junij 1825, n°. 120, de officieren van gezondheid van de 3de klasse, *A. Luyten* en *L. H. Verwey*, overeenkomstig het meermalen door hen te kennen gegeven verlangen, eervol ontslag uit de militaire dienst verleend.

— Laatstleden donderdag overleed, na een langdurig lijden, op den huize *Zuyderburgh*, in de nabijheid dezer residentie, in den ouderdom van 65 jaren, de hooggeleerde heer *Pieter Hendriksz*, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, en hoogleeraar in de geneeskunde aan de hooge school te Groningen.

's Gravenhage, 30 oct. Bij besluit van 21 october 1843, n°. 1, heeft Z. M., ten gevolge van de verdere opheffing der afzonderlijke provinciale kommandementen, het pensioen verleend, aan: de generaals-majoor *E. E. J. Mathon*, *P. IJ. Knoll*, *H. Boijen*, hoogstdeszelfs buitengewoon adjudant, en *W. H.* baron *van Heerdt tot Eversberg*, provinciale kommandanten, respectivelijk van Gelderland, Zeeland, Vriesland en Overijssel.

— Z. M. heeft den 25sten dezer het volgende besluit genomen:

Overwegende, dat, zoo bij de invoering van een nieuw stelsel van belastingen, met den aanvang van het jaar 1823, alstoen de behoefte zich heeft doen gevoelen, om de leiding van de ambtenaren, met de uitvoering daarvan belast, op te dragen aan de gouverneurs der provinciën, thans evenwel deze leiding kan worden ontbeerd, ten gevolge waarvan tevens eene vereenvoudiging in de heffing van 's rijks belastingen en eene bezuiniging in de behandeling der daartoe betrekkelijke zaken zijn daar te stellen,

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. De gouverneurs der onderscheidene provinciën worden, te rekenen van den 1sten januarij 1844, ontslagen van het bestuur en toezigt over de invordering van 's lands middelen en ontvangsten, hun bij koninklijk besluit van 4 september 1826 [illegible] opgedragen.

Art. 2. De opmaking der kohieren van de grondbelasting over het jaar 1844 zal echter, op de thans gebruikelijke wijze, door hunne zorg en medewerking blijven plaats hebben.

Art. 3. De werkzaamheden der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen, alsmede de indirecte belastingen en daaraan toegevoegde ontvangsten betreffende, te voren aan directeurs en laatstelijk aan de gouverneurs van de provinciën opgedragen, zullen, voor zoo verre noodig zal bevonden worden, verrigt worden door arrondissements-directeurs.

Art. 4. Alle ambtenaren, welke ten gevolge der vorenstaande bepalingen buiten betrekking geraken, zullen door onzen minister voornoemd zoo veel mogelijk ter plaatsing worden voorgedragen, of, zoo daartoe termen bestaan, worden gepensioneerd.

Art. 5. Onze minister van justitie, ad interim belast met de portefeuille van het departement van financiën, zal ons onverwijld de maatregelen voordragen, welke, in overeenstemming met de vorenstaande bepalingen, noodzakelijk zullen bevonden worden.

Utrecht, 29 oct. Wij vernemen, dat de Rijn-ijzeren-spoorweg van hier naar Amsterdam zoo ver gereed is, dat men in de volgende maand reeds er gebruik van zou kunnen maken. De laatste aannemingen moeten den 15den november gereed en geleverd zijn, zoo dat alles in het einde van die maand zal gereed zijn, om denzelven den 6den december plegtig te openen. In het volgende jaar zal de ijzeren-spoorweg van hier tot Ede gereed komen, terwijl de verdere weg tot Arnhem alsdan zal worden afgemaakt.

Ingezonden stukken.

Beschouwing van den handel en de nijverheid in Neêrlandsch Indië.

> *l'Histoire renferme l'expérience du monde et la raison des siècles: c'est un maître impartial dont nous ne pouvons refuter les raisonnements, appuyés sur des faits; il nous montre le passé pour nous annoncer l'avenir; c'est le miroir de la vérité.*
>
> *La différence des lois, des langages et des moeurs sépare les peuples; l'ambition les divise; le commerce travaille constamment à les rapprocher et à les unir.*
>
> De Ségur,
> *Pensées, maximes, réflexions.*

Wanneer wij eenen aandachtigen blik op de geschiedenis der volken werpen en de gebeurtenissen in alle eeuwen gadeslaan, dan merken wij, in de zedelijke en stoffelijke gesteldheid van het menschdom, allerwege gelijkmatige oorzaken van ontwikkeling en verval op, die onwillekeurig opleiden tot nasporing der omwentelingen van rijken en gewesten. Wij ontwaren, dat dezelve steeds het gevolg zijn geweest van het verbroken evenwigt tusschen de verschillende magten en van gebrekkige wetten en verordeningen, die vooral op het lot der handeldrijvende staten gedrukt hebben; en terwijl ook onze eigen ervaring op zoo vele dwalingen wijst, worden wij niettemin door eigenwaan en dwaze hebzucht tot volharding in dezelve aangedreven, en keeren niet eer tot ons zelven terug vóór dat vernieuwde onheilen ons doen beseffen, dat men niet ongestraft eene schennende hand kan slaan aan het regt van vrijheid en eigendom, waarvan het gevoel bij elken mensch zoo diep geworteld is.

Dezelfde dwaalbegrippen gelden derhalve ook voor de Indische *wingewesten* of koloniën, wier gebied aan dan invloed van Europesche *staatkunde* en belangen is onderworpen; zij zijn eveneens van toepassing op die volken, welke nog onder het willekeurig gezag van eigen vorsten zuchten, dewelke, zich weinig bekreunende om het welzijn hunner onderdanen, alleen op dadelijke voordeelen bedacht zijn, en de strekking van mildere inzigten niet kunnen bevroeden, door welke landbouw en nijverheid den bloei der rijken verzekeren en een staatkundig gewigt verkregen wordt. Ter staving van dit ons gevoelen wenden wij onze blikken naar die gewesten en weleer bloeijende stapelplaatsen van den Indischen Archipel, op het tijdstip, dat de Portugezen aanvankelijk deze zeeën bezochten; toen *Bantam*, *Achin*, *Malacca* en *Macassar* een magtig gebied voerden, en vroeger *Sincapoera*, op het schiereiland van Indië, eenmaal de groote stapelplaats dier gewesten (waarvan nog slechts de overleveringen gewagen) ten toppunt van aanzien gerezen was. Dáár toch ontwaren wij weldra, dat die oorden als door de natuur tot zulk eene vestiging bestemd waren, en derzelver bloei en magt behielden, zoo lang zij buiten den invloed bleven van Europesche strijdige belangen of vreemde heerschzucht, en vreemde zeden, met al de gebreken, welke de hoogere beschaving aankleven, konden afweren. Zoodra deze derwaarts waren overgeplant, werd door list en bedrog der inboorlingen natuurlijke geaardheid veranderd en aan alle neigingen eene schadelijke rigting gegeven, waardoor tweedragt ontstond en geweldadige middelen noodig werden, om onze duurzame vestiging in die streken te verzekeren.

Portugals heerschzucht, inzonderheid, had de magt der inlandsche staten geknuikt, en de onverzadelijke winzucht van deszelfs opvolgers, die allen handel, welke tot dus verre met veiligheid en gemak en tot voordeel van alle partijen gedreven werd, aan den ijzeren scepter hunner willekeur en aan de bekrompene denkwijze, in de bevordering hunner ware belangen, onderwierpen.

Een ruim veld ter verdere overweging ligt hier voor ons open, en wij willen derhalve beproeven, de verschillende aangelegenheden te doen kennen, welke met onze *commerciële* en staatkundige belangen in dadelijk verband staan, met den wensch, dat dusdanige mededeeling eenige nuttige wenken moge bevatten voor de mannen, welke op het welzijn des lands eenen zoo gewigtigen invloed uitoefenen, en dat de hooge en uitstekend bekwame staatsdienaar, aan wien, onder Z. M. den koning, het bestuur is opgedragen over de gezegende bezittingen, waarvan wij in de netelige omstandigheden van het vaderland al ons heil verwachten, aan de lezing hiervan eenige oogenblikken zal kunnen wijden. In hem toch stelt de natie te regt vertrouwen, en op zijn beleid zijn aller oogen gerigt als een laatste toevlugt om ons uit den nood te redden, en verder verderf te verhoeden; terwijl het geenszins onder de hersenschimmen behoort, dat onze Oostindische bezittingen het vermogen in zich bevatten, om, bij meerdere ontwikkeling van algemeene welvaart in die streken, tot krachtdadigen steun te verstrekken tegen den last, waaronder wij gebukt gaan, en waarvan het langer torschen ons onvermijdelijk moet doen bezwijken.

Het lot van de verschillende stapelplaatsen omstandig te beschrijven zou te ver voeren, en wij zullen ons derhalve slechts tot die bijzonderheden bepalen, welke aan ons oogmerk dienstbaar kunnen zijn.

Bantam werd, bij de vestiging der Nederlanders, in het begin der zeventiende eeuw door Batavia vervangen, om dáár het depôt des handels van geheel den Archipel te vormen. Bijaldien *liberale* inzigten zich aan dit ontwerp hadden verbonden en de locale gelegenheid gunstiger ware geweest, dan zou voorzeker dit doel bereikt zijn geworden, in stede van algemeene verwoesting in verschillende takken van volksbestaan aan te rigten en alle beschaving te onderdrukken. Eene al te groote begeerlijkheid deed onze landgenooten de veelvuldige hulpmiddelen veronachtzamen, welke allerwege ter hunner beschikking lagen; en alle ondernemingsgeest werd allengs uitgedoofd, terwijl zij onder andere omstandigheden dien zouden hebben opgewekt.

De stapelplaats van Malacca werd om diezelfde reden vernietigd; en de meer oostelijke, Macassar op het eiland Celebes, voor den handel van den Molukschen Archipel en meer bijzonder voor specerijen, onderging, hoewel later, hetzelfde lot.

Achin, de aloude stapelplaats, op de noordkust van Sumatra, dat om haar staatkundig aanzien weleer alom geducht was, werd door inwendige beroeringen het slagtoffer van regeringloosheid en verloor daardoor het belang, dat zoo grooten naijver had opgewekt, en door de vestiging der Engelschen te Poeloe-Pinang gevoelig verminderde. Deze gewigtige omstandigheden mogen als de aanleiding tot het verval des algemeenen handels aangemerkt worden, in de stremming van welks natuurlijken of eigenaardigen gang, nog op dit oogenblik, de oorzaak is gelegen van den geringen welstand en de vadzige geaardheid, welke men overal buiten Java waarneemt.

Bij de teruggave der koloniën werd de handel, ten gevolge der bekrompen inzigten onzer Nederlandsche kapitalisten, nog lang daarna, bijna uitsluitend door Engelschen en Amerikanen gedreven, die nu in staat werden gesteld, zich onder vrije mededinging van de meeste producten meester te maken, en onmerkbaar aanzienlijke kapitalen, ja millioenen schats aan specie, in omloop bragten, die zich ook gedeeltelijk onder de bevolking verspreidden en de zucht aanwakkerden, om producten voor de Europesche markt te leveren. De begeerte naar specie, kennelijk bij den inboorling eene ingeplante neiging, werd daardoor in ruime mate bevredigd, en de betaling zijner landrenten bleef aanvankelijk aan geene noemenswaardige bezwaren onderhevig. Uit deze gesteldheid, waarbij de Javaan, behoudens plaatselijke uitzonderingen, over zijn product beschikte, ontsproten nogtans andere bezwaren; en, door levering op voorschot aan Chinesche en Arabische doorslepen opkoopers, werd hij allengs het slagtoffer van zijn goed vertrouwen en eenvoudigheid; eene gesteldheid, die eindelijk voor het bestuur dreigde gevaarlijk te worden, wijl de planter, bij eindelijke afrekening, zich te leur gesteld zag, en dikwerf soms tot misnoegdheid en weerspannigheid oversloeg, wanneer hem niets van de vrucht van zijnen arbeid overbleef, ter voldoening van zijne inmiddels verschuldigde landrenten. Om dit te verhoeden werd, tegen ruime vergoeding, de levering van het product in 's lands pakhuizen verordend.

Inmiddels hadden al meer en meer Engelsche handelshuizen zich te Batavia gevestigd, die, onder begunstiging van ruim kapitaal, den lijnwaad-handel hadden bemagtigd, en de prijzen der verschillende voortbrengselen tot ongehoorde hoogte opvoerden, waardoor onze kooplieden van de markt werden verdrongen en *zij* niettemin op *vracht-* en *retour-*lading nog aanzienlijke winsten behaalden. Deze voortdurende ondermijning onzer *commerciële* belangen, aan welke alleen door krachtdadige maatregelen het hoofd kon worden geboden, deed het denkbeeld van een handels-ligchaam geboren worden, waarvan he[t ont]werp naar de scherpzinnige en onbekrompene [inzigten] van den schranderen MUNTINGHE moest word[en uit]gevoerd, en de handelmaatschappij, over wier [ver]komsten wij nader zullen spreken, kwam tot st[and].

Verschillende geldverslindende oorlogen waren [ge]voerd geworden; oorlogen, die men wel eens te[n on]regte aan overdreven heerschzucht heeft willen [toe]schrijven, ofschoon zij meer de handhaving onzer [na]tionale eer en de bevestiging onzer zedelijke magt [in] die gewesten ten doel hadden. Welke daarvan tr[eurige ge]wens de drijfveeren waren, — onze financiën wer[den] daardoor uitgeput, en bij het hoofdbestuur ontst[ond] de noddrang, om voor de gedane opofferingen [en] geleden winstderving eindelijke vergoeding te er[lan]gen, en om niet alleen door middellijke voordeel[en] maar ook door regtreeksche winsten een' zoo ver[der]felijken toestand te doen ophouden en het *produ[ctief]* vermogen der koloniën aan de algemeene welv[aart] van het moederland dienstbaar te maken. Uit [die] overweging nu werd de luitenant-generaal VAN [DEN] BOSCH naar Indië gezonden, met uitgebreide mag[t en] den last, om het bestuur dier gewesten van des[ko]nings kommissaris-generaal, den burggraaf DE [BUS] GIZIGNIES, over te nemen, nadat deze bekwame st[aats]man reeds veel op dien weg, ter bezuiniging en ver[een]voudiging, had voorbereid, ten einde een landb[ouw]kundig stelsel in te voeren, waardoor verschill[ende] hulpbronnen in het belang van handel en sch[eep]vaart ontsloten werden en aanzienlijke schatten [tot] ondersteuning van 's rijks financiën naar Neder[land] zouden worden overgevoerd. De heer BAUD, th[ans] minister van koloniën, was geroepen, om, ter vol[tooi]king van dat stelsel, al die wijzigingen en verb[ete]ringen in te voeren, welke ter zake dienstig zou[den] toeschijnen en naar plaatselijke omstandigheden m[oe]ten blijken noodzakelijk te zijn. Van de uitgebr[eide] kennis van dezen doorkundigen ambtenaar, die [in] gemoedelijke pligtsbetrachting het voetspoor van zij[nen] bekwamen voorganger gedrukt heeft, kan men [te] regt eene glansrijke uitkomst verwachten. Beider[s doel] werd *volkomen* bereikt, en alleen eene onvoorz[iene] daling in alle koloniale producten, welke bij [de] reeds toen voorbereide *neger-emancipatie* geenszins [ver]duchten was, mag als de oorzaak gelden van e[ene] misrekening, welke den grondvester van een wel d[oor]dacht stelsel thans als misdadig wordt aangereken[d].

Ter verdere overweging van onze handelsbelangen [zijn] wij verpligt eenige schreden rugwaarts te doen, ten e[inde] de ware oorzaken op te sporen, waaruit het treurig [ver]val is ontstaan, hetwelk wij thans meer en meer [waar]toenemen. In het voorbijgaan hebben wij reeds d[oen] opmerken, dat zulks het gevolg was van bekromp[ene] inzigten en het stremmen van den natuurlijken lo[op] des handels, welke zich aan geene eigendunkel[ijke] verordeningen onderwerpt; en wij treden thans [een] tijdperk te gemoet, waarin aan onze belangen, [door] deze een gevoelige slag is toegebragt. Wij bedoe[len] de vestiging der Engelschen op het eilandje Sin[ca]poera in 1819; eene gebeurtenis, welke zoo vele scho[one] vooruitzigten verijdeld en jammerlijke teleurstel[lin]gen in de gevolgen gebaard heeft, dat wij met sm[art] daaraan gedenken, en het van belang achten, [in] eenige oogenblikken bij dezelve stil te staan en o[nze] beschouwingen dienaangaande mede te deelen.

De Engelschen, dan, hadden, in 1819, door e[enen] kunstgreep in het sluiten van een tractaat tot afsta[nd] met een daartoe ten eenenmale onbevoegd persoon (1) in het rijk van Johor, of, volgens anderen — met w[elke] meening ik trouwens niet geheel kan instemmen — *wederregtelijk* zich meester gemaakt van het voor[den] handel in de Indische zeeën zoo gunstig gel[egen] eilandje Sincapoera, op de zuidelijke landtong [van] het schier-eiland van Indië, en hetzelve tot eene [vrije] haven voor alle natiën opengesteld, ten einde [den] algemeenen handel van den Archipel derwaarts te [trek]ken en ons langs dien weg een gevoelige afbreu[k te] doen. Vruchteloos poogde het Nederlandsch gou[verne]ment, door navolging van het beginsel der vrije [haven] op het nabij gelegen Riouw, den loop der gebe[urte]nissen te stuiten, althans te wijzigen, welke de[n bloei] dier toen ontluikende en thans zoo hoogst aanzien[lijke] stapelplaats voorbereidde. Deze poging echter was, als later gebleken is, vruchteloos, vermits de [ver]eischte kapitalen, welke men als de alleenheer[schers] in den handel beschouwen kan, ontbraken; het ons beschoren lot was geworpen, en terwijl de

---

(1) Den zoon van den koning van Johor, die door [zijn] vader verbannen en van de regering uitgesloten was.

malige Nederlandsche gouverneur van Malacca, wiens gedrag, omstreeks dien tijd, steeds raadselachtig is gebleven, stilzwijgend in der Engelschen handelingen berustte, zag ons bestuur met leede oogen de naderende onheilen te gemoet, die zoo wel bij onverhoopte staatkundige verwikkeling met onze magtige naburen, als voor onzen handel, uit die vestiging moesten voortvloeijen.

Hoedanig men die handeling ook beschouwe, en welke gronden tot wettiging van dezelve door den heer RAFFLES ook mogen zijn aangevoerd, — zoo is dezelve, aan beginselen van zedelijkheid getoetst, toch niet vrij te pleiten van schending der goede trouw jegens eene bevriende mogendheid; en het zou onnoodig zijn te betoogen, dat hetzelfde Britsche bestuur ons ten hevigste gegispt zou hebben, bijaldien wij ons, onder dezelfde omstandigheden, aan dusdanig een vergrijp hadden schuldig gemaakt; wijl toch Sincapoera, naar den geest van het tractaat van 13 augustus 1814, geacht moest worden gelegen te zijn in den kring der bezittingen, ons daarbij toegewezen en binnen welke geene vreemde mogendheid zich vestigen mogt.

Ook het tractaat van handel en scheepvaart tusschen HH. MM. de koningen van Grootbritanje en Nederland (2) waarbij, volgens artikel 12, de tweede hooge contractant afstand doet van alle *vertoog* op het bezitten van het eiland Sincapoera, pleit voor deze meening.

Volgens onze wijze van zien kan nogtans het gevolg van deze feitelijke handeling, ten aanzien van Sincapoera, den toenmaligen gouverneur-generaal *geenszins* als een laakbaar verzuim aangerekend worden, dewijl wij veilig mogen aannemen, dat de schrandere RAFFLES, die met den grootsten spijt en weerzin, ten gevolge der staatkundige wisselingen, de schoonste koloniën der wereld aan Nederland zag terug gegeven, lang voor dien tijd er op bedacht was geweest, bij alle *eventualiteit*, zich tot elken prijs schadeloos te stellen voor het aan Britsche handel en nijverheid daardoor toegebragt verlies, en ons elken weg ter verdere uitbreiding af te snijden (3). Blijkbaar was zijne handeling te dezen aanzien de vrucht van een wèl beraden en lang bepeinsd ontwerp, waaraan noodwendig ook staatkundige inzigten verbonden waren; en het lijdt geen twijfel, of alle maatregelen waren daartoe zoodanig voorbereid, dat voorzeker het tijdstip dier vestiging zoude zijn vervroegd geworden, bijaldien onzerzijds gelijke aanstalten waren gemaakt of wij getracht hadden dat eiland te bemagtigen.

Teregt beseften nu de Engelschen het groote belang om Sincapoera tot een blooten handelspost te vormen, en, door de vrije vaart op hetzelve, de, voor den inlandschen en algemeenen handelaar, drukkende formaliteiten te vermijden, wel overtuigd, dat deze hem afschrikken, en dat de uitgebreide kusten der Indische bezittingen bovendien overvloedig gelegenheid aanbieden, om al zulke bezwarende regten en verbodswetten te ontduiken en wijd en zijd smokkelhandel te drijven.

Uit den aard der zaak toch zal de handelaar dáárheen den steven wenden, waar hij schier kosteloos ten handel opkomen, en, bij onbelemmerd verkeer, al die voorwerpen verkrijgen kan, die hem voor zijnen ruilhandel een voordeelig uitzigt openen; vooral dan, wanneer de ligging der plaats daarmede gunstig overeenstemt.

Na deze vlugtige beschouwing keeren wij tot onze bezitting te Riouw, op het eiland Bintang, terug, dewelke, eenige mijlen bezuiden Sincapoera gelegen, van wege hare geografische ligging, boven laatstgenoemde plaats alleszins de voorkeur verdient; en deze omstandigheid moge alzoo ten bewijze strekken, dat, afgescheiden van het gebrek aan de vereischte kapitalen, waaraan Sincapoera hare opkomst en bloei te danken heeft, nog andere bezwaren in den weg staan, welke den handelaar van het bezoeken dezer haven terughouden; bezwaren, welke mitsdien gelegen zijn in eene beperking der vrijheid, in den uitgestreksten zin des woords: wij bedoelen het verbod op het verhandelen van vuurwapenen en oorlogsbehoeften. — Wij zijn er verre af, ten aanzien van het beginsel dezer bepaling, de inzigten van het bestuur te willen bedillen; doch evenmin aarzelen wij, dienaangaande bescheidenlijk onze meening te verklaren en zoo mogelijk aan te toonen, dat het beoogde doel langs dezen weg niet kan worden bereikt, weshalve wij niet schroomen te beweren, dat het bestaande dwaalbegrip in dezen dáár als eene groote oorzaak van het minder handelsverkeer gelden mag.

Ware het mogelijk om, door het aangehaalde verbod onzerzijds, de aanschaffing en verspreiding van die schadelijke werktuigen te keer te gaan, — dan zouden wij tegen pligt en geweten zondigen met dien maatregel af te keuren, wijl toch de beginselen van koloniaal bestuur in geenen deele kunnen vergeleken worden met die, welke wij voor eene constitutionele regering noodzakelijk achten; en volgens onze schatting behooren wij alzoo ons oordeel dienvolgens te wijzigen; doch, het kwaad af te weren — wij herhalen zulks — blijft, hoe wenschelijk zulks ook zijn zoude, eene vruchtelooze poging; en dewijl Sincapoera tot het bevredigen van alle begeerten ruimschoots gelegenheid aanbiedt, en alle staten van den Archipel van oorlogs-benoodigdheden voorziet, wordt de inlandsche handelaar derwaarts gelokt, om zijne waren om te zetten, welke zoo van de tweede hand tot ons komen. En door middellijke en regtstreeksche voordeelen aan een beginsel op te offeren, begunstigen wij vreemde nijverheid, en meer nog vreemden handel, alsmede dien, welke ter sluik gedreven wordt.

Wij willen thans nog eenige algemeene aanmerkingen mededeelen, ten einde, zoo mogelijk, verder licht te verspreiden over de grond-oorzaken van kwijning in den Indischen Archipel; oorzaken, welke als zoo vele klippen, die zorgvuldig moeten worden vermeden, voor ons liggen, en door onze magtige mededingers, bij de ontwikkeling van hun zamenhangend commerciëel stelsel, aangewezen zijn. Dezelve komen hierop neder, dat de handelaar van lieverlede, door het vernielen der eigenaardige stapelplaatsen van onze bezittingen, afgetrokken is geworden, zoodat de middelen behoorden te worden opgespoord om die belangrijke markten der Indische zeeën, eenigermate gewijzigd naar tijd en omstandigheden, allengs te herstellen. Tot dit einde moesten twee der aloude stapelplaatsen, Achin en Malacca, worden vervangen of hersteld, opdat alle inlandsche staten zich andermaal ontwikkelen en haar regtmatig aandeel in den algemeenen handel herkrijgen konden. Landbouw en nijverheid zouden daardoor worden opgewekt, en een meer vreemdzaam bedrijf velen bewegen om den zeeroof te verlaten, waartoe zij uit nooddwang waren overgegaan, wijl de middelen tot een voegzaam bestaan hun ontzegd waren, en zij met list en geweld moesten herwinnen, wat hun weleer door overheersching of bedrog ontnomen werd. Aan dit laatste toch mag men toeschrijven, dat soms nog heden ten dage zee- en menschenroof binnen den kring onzer bezittingen met ongehoorde stoutheid bepleegd wordt, ondanks de krachtdadige maatregelen, door ons bestuur daartegen aangewend. Maar keeren wij tot ons onderwerp terug, om de aangelegenheid der hierbij bedoelde stapelplaatsen tot een punt van opzettelijke overweging te maken.

Poeloe Pinang (*Prince of Wales-island*) dan, aan den noordelijken ingang der straat Malacca, zou voor de westersche landen Achin vervangen, en aldus voor de oostkust van dat rijk, de zuidelijke provinciën van het Birmasche gebied, het nabij gelegen Siam, en de Maleische staten van het schier-eiland de markt openen, terwijl Sincapoera aan de zuidzijde dier straat voor den handel met de oostkust van Sumatra en aangrenzende eilanden, Siam Kambodja, en, voor den handel met China, Malacca zou vervangen.

De uitkomst heeft die verwachting ten eenemaal overtroffen. Chinezen en Siamezen, en de inboorlingen van de onderscheidene plaatsen van den Archipel, die weleer in onze verschillende havens ten handel opkwamen, en eenen bedruidenden ruilhandel dreven, vloeiden nu te Sincapoera te zamen en hielden zich van onze kusten verwijderd. De Chinesche soms rijk beladene *wangkans* (schepen) stevenen thans nagenoeg uitsluitend naar Sincapoera, waar eene nijvere bevolking hunner stamgenooten den smallen handel uitoefent en aan algemeen verkeer kracht en leven bijzet. Het getal van deze in den Archipel zoo alom verspreide gelukzoekers, hetwelk bij de inbezitneming in 1819 slechts 53 bedroeg, die zich op de gambier teelt toelegden, was reeds in 1823 tot 5600 aangegroeid; en hetzelfde oord, dat op eerstgemeld tijdstip naar eene woestenij geleek en aan geduchte zeeschuimers, die de straat Malacca verontrustten, tot schuilplaats verstrekte, is thans, ja was reeds voor jaren, in eene bloeijende handelplaats herschapen, waarvan de ontwikkeling in omgekeerde rede tot onze bezittingen toeneemt.

De verrijzing van Sincapoera bewijst voldingend, dat dáár, waar heilzame verorderingen den grondslag van een vrij zuinig bestuur uitmaken, deze, hoe ook aanvankelijk met opofferingen gepaard, in de gevolgen derzelver deel niet kunnen missen, en, door bevordering van algemeene welvaart, op gewigtige voordeelen moeten uitloopen; dat de aanwending van belangrijke kapitalen de waarde der markt verhoogt en de ontwikkeling van landbouw en nijverheid begunstigt, terwijl zij eindelijk ten prikkel verstrekt aan de ondernemingszucht, door welke de voorwerpen van behoefte, en het ruwe product, worden zamengebragt, en die, zonder deze weldadige ondersteuning, onvermogend zou zijn gebleven, om zich te ontwikkelen.

Een weleer zeevarend en handeldrijvend volk, bij hetwelk de zucht naar meerdere beschaving en nuttig bedrijf slechts in den staat van sluimering verkeert, en dat, behoudens eenige uitzondering, ten opzigte van den Celebees, de rustige en eerlijke kostwinning boven het zwervend leven en wisselvallige middelen van bestaan verkiest, zal, door aanwending van wèl beraamde middelen onzerzijds, tot een nieuw leven kunnen worden opgewekt. Daardoor zal men het verbroken evenwigt herstellen kunnen, en andermaal eene schakel vormen in den keten, welke alle volken der aarde, door wederkeerige belangen, zamen verbindt en hen naar die beschaving doet streven, waarop alle maatschappelijke orde moet gevestigd zijn. Dat verband zal als van zelf tot opsporing leiden van vele nog verborgen schatten, en tevens nieuwe behoeften opwekken, welke de algemeene nijverheid voeden.

Onbekrompene beginselen, gepaard met *individuële* vrijheid, voor zoo ver deze, binnen de grenzen der betamelijkheid wordt besloten, zullen alom heilzame vruchten dragen en geluk verspreiden; bij inachtneming derzelve zoude het ijdel zijn de grenzen te durven bepalen, door den stroom des handels in Indië vooralsnog uit te breiden. Voorzeker mag ook China dat de volkrijkste streken der aarde bevat, hierbij niet uit het oog worden verloren; en ten gevolge der jongste gebeurtenissen in dat rijk, mogen wij verwachten, in den nu minder belemmerden handel met hetzelve eenig aandeel te zullen erlangen, indien wij namelijk aan *ervaren* en bezadigde mannen de behartiging dier gewigtige belangen opdragen.

Bij zamenvatting hebben wij alzoo de verschillende oorzaken doen kennen, welke van zelven op den handel drukten en denzelven hebben doen verkwijnen: namelijk stremming in deszelfs natuurlijken loop, bezwarende formaliteiten, hooge regten en verbodswetten, en eindelijk bekrompene inzigten van de zijde der natie, dewelke hardnekkiglijk het beginsel blijft volhouden van alleen regtstreeksche voordeelen voor het moederland van hare koloniën te willen genieten, en daar, waar de bron vloeit, alle uitgaven even zeer te doen beperken, als de onheilen, uit volslagen financiëel gebrek voortvloeijende, te laten voortduren; waartoe voorzeker de wilkeurige, althans onvoorzigtige handelingen der Javasche bank krachtdadig hebben medegewerkt, en welke inrigting, aanvankelijk zoo heilzaam, thans aan doodelijke worsteling wordt prijs gegeven. Wij hebben tevens den tragen geest der Nederlandsche kapitalisten aangetoond, die, met verachting van de middelen, hun ter bevordering van algemeene belangen aan de hand gegeven, veeleer hebben medegewerkt tot ondersteuning van eene gedwongene industrie in het moederland, in hunne *eenvoudige* vooronderstelling, van door die opwekking met Engeland te kunnen wedijveren, in stede van in de koloniën verschillende takken van nijverheid, welke hunne belangstelling inriepen, naar hun vermogen en tot eigen voordeel uit te breiden en den handel in die bezittingen uit den vervallen staat op te beuren, waarin dezelve thans verkeert.

De oprigting der Nederlandsche handelmaatschappij in 1824, onder bescherming des konings, die de rente der negotiatie had gewaarborgd, was eene gebeurtenis, waaruit te regt voor ons vaderland glansrijke uitkomsten voorspeld werden. Het doel: ondersteuning van binnenlandsche nijverheid en herlering van handel en scheepvaart, deed de zucht naar algemeene welvaart ontgloeijen, en strekte tot aanwakkering van den speculatie-geest, welke destijds tot laag peil gezonken was en onder de meer en meer toenemende mededinging van vreemden geheel en al zou zijn verdwenen. Toen, na dezen noodlottigen wedstrijd, die nog eenige jaren aanhield — in welk tijdvak, ondanks de bezwarende regten, waaraan zij volgens het tractaat van 1824

(2) Bij dit den 17den maart 1824 te Londen gesloten tractaat, werd Benkoelen afgestaan aan Nederland in ruil tegen Malacca en eenige factorijen op den vaste kust van Indië.

(3) Zie tractaat 1824.

onderworpen waren, de Engelschen nog steeds de bovenhand behielden, en wij voortdurend gevoelige verliezen leden, de storm, die met zoo veel hevigheid gewoed had, eindelijk bedaarde, — was het derhalve geen wonder, dat een zoo grootsch ontwerp allengs meer bijval verwierf.

Den Nederlandschen koopman, die tot dit tijdstip van de markt was verdrongen, werd een schoon verschiet geopend. De scheepsbouw werd aangemoedigd en door uitloving van premiën krachtdadig bevorderd; en terwijl de handelaar vroeger ter naauwernood voor zijne soms met verlies *gerealiseerde* levensmiddelen eenige weinige retour-lading kon bekomen, waarop de kosten der heen- en terugreis moesten geleden worden, werd hem nu de verhuring zijner schepen aan de handelmaatschappij gewaarborgd, om manufacturen, gouvernements-goederen, troepen en verschillende voorwerpen van inlandsche nijverheid over te voeren, en producten voor teruglading in te nemen; welke laatste door het gouvernement te dien einde, gedurende een zeker aantal jaren, aan dat handelsligchaam, voor een aanzienlijk gedeelte, waren afgestaan. Noodwendig erlangde nu de scheepsbouw eene verbazende ontwikkeling; reeders en boekhouders *wedijverden*, om de kapitalen van *bijzondere* personen daaraan dienstbaar te maken; doch deze speculatie werd nu zoo hoog opgedreven, dat, trots de wenken en waarschuwingen van de zijde der handelmaatschappij, voortdurend schepen werden aangebouwd, en eindelijk eene zoo overvloedige scheeps-ruimte verkregen, als nagenoeg toereikend was tot den overvoer der producten van *alle* koloniën, binnen de keerkringsgewesten gelegen. Onvermijdelijk moest hieruit volgen, dat de schepen, die vroeger geregeld heen en weder voeren, thans maanden lang stil liggen en een dood kapitaal vertoonen, omdat, met eene onbeduidende uitzondering, reeders noch kooplieden eenige onderneming voor eigen rekening durven wagen, en in hunne te leur gestelde verwachting meest allen huiverig zijn, naar middelen uit te zien, om in den wijd uitgestrekten Archipel van Indië voorwerpen ter bevrachting op te sporen, en evenzeer door het onderwetsche denkbeeld van *»geen goed naar kwaad geld te werpen«* worden teruggehouden.

De oprigting der handelmaatschappij toch, in aard en bestemming zoo weldadig — wat de eenmaal verkondigde beginselen betreft — is van derzelver doel ontaard; en in stede van als hefboom, tot opbeuring van den kwijnenden handel en van de nijverheid in Indië, te worden aangewend, heeft zij den bijzonderen koopman alle vermogen ter ontwikkeling benomen, en is in de plaats getreden van den *vreemdeling*, om eene alles overweldigende heerschappij over de Europesche markt in handen te krijgen, ten einde andermaal op dat gebied den ijzeren scepter te zwaaijen, en zich in het ongestoorde bezit van voordeelen te handhaven, welke nu meer aan reeders, kooplieden en actie-houders ten deel vallen, dan aan algemeene belangen worden dienstbaar gemaakt. In de netelige omstandigheden van ons vaderland zijn die verschillende daadzaken, naar onze meening, van genoegzaam gewigt, dat men derzelver mogelijke gevolgen berekent, en dat een zoo gewigtig geschilpunt bij de regering ernstig worde overwogen: of, namelijk, *de staat, krachtens de bestaande overeenkomst met de handelmaatschappij, werkelijk die voordeelen geniet*, welke, naar sommiger betoog, daaruit voortvloeijen? Wij willen te dezen aanzien ons oordeel opschorten; doch vertrouwen, dat uit eene beschouwing van dusdanig bedenkelijken aard matiging en wijziging, in financiëlen zin, zullen geboren worden van eene bescherming, tot dus verre door dat ligchaam genoten, en aan de strenge handhaving van het *consignatie-contract* verbonden. Het zoude vermetel zijn, der regering den weg te willen aanwijzen, welken zij in dezen te volgen heeft; en onze wenschen strekken derhalve slechts daarheen, om hare aandacht te bepalen bij de afhankelijkheid, welke eenige harer handelingen beperkt. In het bijzonder rigten wij onzen wensch en bede tot Z. Exc. den minister van koloniën, wiens wijze inzigten en goede bedoelingen boven allen twijfel verheven zijn, en die door verleende hulp, in den bestaanden nood op Java, van zijne belangstelling heeft doen blijken; dat hij zich, met dat denkbeeld moge vereenigen, en, met verwerping der drogredenen, welke eigenbaat den koopman en reeder aan de hand geeft, toegeve aan den algemeenen wensch, om tot eene bepaalde hoeveelheid producten op Java te doen verkoopen, geëvenredigd aan de aldaar bestaande behoefte, wanneer het den Nederlandschen koopman zal vrij staan, met den vreemdeling, die aan hoogere regten onderworpen is, naar de verkrijging daarvan te dingen en tot het gemeenschappelijk doel mede te werken, dat men zich bij den maatregel, wegens verkoop der producten in Nederland, heeft voorgesteld. Langs dien weg zal ongetwijfeld het evenwigt worden verkregen, hetwelk, volgens de beschouwing des schrijvers van het artikel *»Javasche bank«* in de *Arnhemsche Courant* van 14 october jl., voor de handelsbalans van den particulieren handel tusschen Java en Nederland van zoo overwegend belang is: een maatregel, voorzeker minder kostbaar voor het moederland, dan de uitzending van muntspecie, welke even ras verdwijnt; of de beschikking voor de belangen van Indië, om tot een zeker bedrag wissels op Nederland te mogen afgeven.

Ten slotte willen wij nog het oog vestigen op den handels-toestand en de algemeene aangelegenheden op Java, waar een strijd van zoo vele dierbare en partijdige belangen onvermijdelijk tot aller ondergang moet uitloopen. De handelmaatschappij, waarop aanvankelijk aller uitzigten rustten, bezit nog steeds het vermogen, om vele rampen te verhoeden, en den gapenden afgrond te sluiten, waarin de behartiging van eenzijdige belangen ook dat ligchaam zelf zal doen nederstorten.

Hoe onbeduidend is niet thans, behalve die der hoog bevrachte nationale schepen, de vaart op onze koloniën? Vreemde bodems, die weleer millioenen schats naar Java bragten, om daarvoor producten in te koopen, stevenen naar elders, waar zij met hun kostbaar *metaal* en aangevoerde ruil-artikelen voordeeligen handel drijven, vermits zij in onze bezittingen, of van de markt verdrongen of geheel buiten gesloten wordende, het gevaar eener vruchtelooze reis duchten. Belangrijke inkomsten, die uitgaande en inkomende regten aanbrengen, worden daardoor gemist en algemeen vertier verminderd. Onder deze omstandigheden geldt het derhalve slechts de vraag, of dusdanige nadeelen worden opgewogen door de *tijdelijke* en middellijke voordeelen, welke het gouvernement op eene andere wijze geniet? Wij meenen dezelve ontkennend te mogen beantwoorden. Is het daarenboven niet treurig, dat men de ellende van den handelstand en de jammeren van particulieren, in hunne dierbare belangen gekwetst, ziet voortduren? Kan een toestand blijven voortbestaan, waarin 20 tot 30 pCt. op den wissel verloren wordt, wanneer die *al* verkrijgbaar is? Wij gelooven, dat elk, die gemoedelijk nadenkt en de gevaren overweegt, aan die gesteldheid verbonden, met ons zal moeten instemmen, dat (dit zij in eerbied gezegd) belang en pligt aan het gouvernement gebieden, tusschen beide te treden, om de gewigtige belangen van het moederland, met die van deszelfs onderdanen, die de magt onzer koloniën schragen, te verbinden, en te verhoeden, dat niet andermaal een staat van zaken worde geboren, welke de voormalige compagnie heeft doen bezwijken. Zij toch, die zoo wel tot de welvaart als tot handhaving van heerschappij, orde en rust bijdroegen, en die den grond door hun bloed of ten koste hunner gezondheid behielden, hebben regtmatige aanspraak op onze belangstelling en verdienen geenszins als een afgescheiden deel der natie behandeld te worden.

Konde men eindelijk uit die verschillende overwegingen besluiten, aan de Javasche bank, even als hier te lande aan de maatschappij van weldadigheid — wat het beginsel ten algemeene nutte belangt — eene bescherming te verleenen en de *statuten* dier inrigting zoodanig doen wijzigen, dat aan de roekelooze en eigendunkelijke handelingen der leden van het bestuur derzelve eenige bepalingen werden voorgeschreven, waarbij, onder anderen, naar de strenge beginselen van zedelijkheid, hun het regt, om deelhebber te wezen, ontzegd of dit althans beperkt zou kunnen worden; wanneer, in verband daarmede, het gouvernement aan het in omloop zijnde bankpapier zijn vertrouwen blijft toekennen, dan — meenen wij — zouden nog vele rampen te herstellen zijn, en de regthebbende *crediteuren* der bank (die bij de oprigting, toch, tot het nemen van aandeelen voor het bedrag der *cautie* in hunne comptabele betrekking verpligt werden) voor het vervolg gevrijwaard zijn tegen misbruiken in het verleenen van buitenspoorig *crediet*, waarvan, trots alle vertoogen, nu velen het zoo rampzalig slagtoffer zijn; en de algemeene handelsstand, zoo hier als in Indië, zou den man zegenen, aan wien het beleid dezer zaak is opgedragen.

Ware mij de gave der welsprekendheid ten deel gevallen, ik zoude dezelve voorzeker aanwenden ter overtuiging van hen, die met onverschillig oog de belangen der koloniën aanschouwen; doch nu is het mij slechts vergund eenige algemeene wenken mede te deelen, en te eindigen met de verzekering, dat de aangegevene denkbeelden, welke ik zoek te verspreiden, niet alleen mijne eigene, maar ook die van anderen zijn.

Kampen, october 1843.

Advertentiën.

VERKOOPING
VAN
VASTE GOEDEREN.

Ten gevolge Regterlijke ... satie, zullen, ten verzoeke ... gezamenlijke Eigenaren, ... Ministerie van den te *Gend...* residerenden Notaris *KO... SCHOTEN*, bij inzate op ... derdag den 26sten October ... toeslag op Donderdag den 9den November 1843, ... kens des morgens, om elf ure, ten huize van ... Heer *G. J. PIERIK*, te *Zeddam*, in het openb... geveild en finaal verkocht worden:

No. 1. De BOUWPLAATS, *Berend Alber... steede*, gelegen onder *Zeddam*, in de Buurtschap... *Kilder*, *Braamt* en *Wijnbergen*, bestaande ... HUIS, SCHUUR, SCHOPPE, KOORNBERG, ... TUIN, BOOMGAARD en onderhoorigen BOU... WEIDE-, BOSCH- en HEIDEGROND, ter gez... lijke groote van ongeveer 41 Bunders; in gebrui... *WILLEM LUKASSEN*.

No. 2. Eene HOFSTEDE, genaamd *de Bitt... stede*, bestaande in HUIS en ACHTERH... ERF, TUIN, BOOMGAARD en onderhoorigen BO... en BOSCHGROND, ter gezamenlijke groote ... ongeveer 14 Bunders, grootendeels in *Kilder* ... meld, ten deele onder *Wehl* gelegen, in pacht ... *JAN LUKASSEN*.

Voorts No. 3. Eene KATERSTEDE, gen... *Broekslag*, gelegen in de Buurtschap *W...* onder *Etten*, Gemeente *Gendringen*, bestaande ... HUIS, ERF, TUIN, BOOMGAARD en aange... BOUWLAND, groot 3 Bunders en 71 Roeden.

En No. 4. *Zes* onderscheidene perceeltjes BOU... LAND, in het *Kilderveld*, onder *Zeddam* gel...

Informatiën zijn te bekomen ten Kan... van genoemden Notaris te *Gendringen*. *B... ven franco*.

TE HUUR, te *Zutphen*, met Mei 1844 te aanvaarden ... HEERENHUIS, staande in ... der voornaamste Straten dezer Stad, voorzien ... *drie* BENEDEN-KAMERS, *vier* BOVEN-KAM... MEIDEN-KAMERTJE, meest allen behangen en ... stukadoord, ZOLDER, ruimen KELDER, KEUK... WEL- en REGEN-WATERPOMP en verdere ... MAKKEN.

Te bevragen met *franco brieven*, Letter H... den Heer *W. J. THIEME*, Boekhand... te *Zutphen*.

TE HUUR:

Op eene der voornaamste standen, een BOV... HUIS, hebbende *drie* rojale KAMERS, ALCO... MEIDEN-KAMER, KEUKEN, ZOLDER en bij... deren Opgang.

Te bevragen bij den Timmerman *M. G... RETSEN*, te *Zutphen*. — *Brieven franco*.

† † † Geschikte gelegenheid tot deelneming ... † † LEESGEZELSCHAPPEN in *Hollandsche*, † *Fransche* en *Engelsche* BOEKEN, ... aangeboden door den Boekverkooper *NIJHOFF*, ... *Arnhem*, en een gedrukt Berigt hiervan kost... afgeleverd.

*** De Boekhandelaar *NYHOFF* te *Arnhem*, heeft ... den 18den October 1843 ter vertaling in het Nederdu... vertoond: *Leben des QUINTUS FIXLEIN, aus 15 ... telkästen gezogen;* von *JEAN PAUL*.

VOOR LEESGEZELSCHAPPEN.

De Boekhandelaar *NIJHOFF*, te *Arnhem*, geeft ... den uit:

De PROFESSOR en zijne GUNSTELINGEN, ... het Zweedsch van *EMILIE FLIJGARE-CARLE...* twee deelen compleet. Prijs *f* 4.50.

De bevallige schrijftrant van deze *Zweedsche* Dame ... zekert aan hare werken geenen minderen opgang, dan ... die van hare beroemde Landgenoote *FREDE... BREMER*, is ten deel gevallen. Naar het oordeel ... sommigen heeft zij deze zelfs overtroffen.

ZEGELWET.

P. R. D. MULLER, Boekhandelaar te *'s Hertogen...* heeft uitgegeven en alom verkrijgbaar gesteld:

WET op het ZEGELREGT, *door aanteekening... officiële stukken, verwijzigingen naar verder best... wettelijke bepalingen en opgaven der overeenkomstig... tikelen van vroegere wetten opgehelderd.* Door M... Prijs *f* 0.60.

Marktprijzen.

NIJMEGEN, 30 oct. 1843.

Tarwe ging heden wederom tot ruim vorige prijzen ... van de hand; algemeen was er ook meer vraag voor ... soorten. — Men heeft besteed: voor *Oude* *f* 8,50 à *f* ... voor *Nieuwe Hooglandsche* *f* 9,00 à *f* 9,75; *Nieuwe ... sche* en *Inlandsche* *f* 7.75 à *f* 8,50; meer geringe so... *f* 7,00 à *f* 7,50. — *Rogge* is tot circa vorige prijzen ... afgegaan: *f* 5.00 à *f* 5.40; zeer geringe *f* 4,50 à *f* 4... *Gerst* was begeerd: voor *f* 4.25 à *f* 4 60. — *Boek...* een doen: *f* 5.00 à *f* 5.50. — *Haver*, ging bij weinig ... voer vlug af: *f* 1,50 à *f* 2.75. — *Erwten* gevraagd; *G... we* *f* 6.25. à *f* 7,25; *Groene* *f* 6,00 à *f* 7.00.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 31 Oct. 2 El 6 Palm 8 Duim; gew. 0 duim; gev...

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdru...